

הנס הגדול של שבת הגדול

על-פי 'לקוטי שיחות' חלק כ"ז

שיחה נועזת לפרשת השבוע

לאור זאת, נוכל לעמוד על עומקם של דברים ולהבין מדוע כל המועדים נקבעו לפי ימי החודש: היות שעניינם של המועדים הוא התגלות מיוחדת של אלוקות **שלמעלה מטבע העולם**, משום כך קשורים הם לימי החודש דווקא.

הנס של 'שבת הגדול', לעומת זאת, היה נס מסוג אחר. נס זה התרחש, לכאורה, בדרך הטבע. הלא הבכורות ראו כיצד התקיימו במלואן כל תשעת המכות הקודמות; ומאחר שהאמינו לדבריהם שהקב"ה "הרוג [את] בכורי מצרים" וראו שחיהם נתונים בסכנה, הפצירו מיד באחיהם לשחרר את ישראל; וכאשר סירבו - מיד עשו איתם מלחמה. כלומר, המלחמה היתה תוצאה טבעית מסירוב אחיהם לשחרר את ישראל ממצרים.

אם-כן, נס זה לא התבטא בשידוד מערכות הטבע, אלא בכך **שהטבע עצמו** השתנה. הטבע של מצרים הוא לנגד לקדושה, ואילו בזמן מלחמה זו לא רק שמצרים לא התנגדו לגאולת ישראל, אלא נהפוך הוא, הם בעצמם היו אלה שנלחמו עם אחיהם המצרים ופעלו באופן **טבעי** לבטל את מצרים⁴. יתירה מזו: מלחמה זו היתה על-ידי "בכורי מצרים" המסמלים את התוקף של מצרים.

זהו איפוא הקשר בין נס גדול זה לימי השבוע דווקא ('שבת הגדול'), שכן, עניינו של נס זה הוא (לא הוספה וחידוש בלמעלה מטבע העולם, אלא) לשנות את **הטבע עצמו**.

למעשה, דווקא הנס שאירע ב'שבת הגדול' מכונה 'נס גדול'. מה ההסבר לכך? והרי לא היה בו שידוד מערכות הטבע?! אלא, הביאור בזה הוא כך: גדולתו הכלתי-מוגבלת של הקב"ה בולטת ומתבטאת יותר כשהוא פועל על הטבע עצמו ומשנה אותו (באופן שהעולם ממשיך להתנהל על-פי **גדריו הטבעיים**).

כדברי חז"ל על הפסוק "גדול הויה ומהולל מאוד בעיר אלוקינו": "אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלוקינו". כלומר, שם הויה מסמל הנהגה ניסית שלמעלה מהטבע, ואילו שם אלוקים (בגימטרייה 'הטבע') מסמל הנהגה טבעית; ועל-כך אומרים חז"ל "אימתי הוא גדול", מתי הויה הוא **גדול**? - "כשהוא בעיר אלוקינו". כאשר שם הויה מתלבש בשם אלוקים ומשנה את הנהגת הטבע - דווקא אז בא לידי ביטוי הכלי-גבול של הקב"ה, וניכר היטב שהקב"ה הוא "גדול".

⁴ דבר זה אינו דומה אך לחג הפורים, אך שגם שם הנס היה מלוכב בטבע; שהרי כשמעמיקים ומתבוננים בסדר המאורעות של נס פורים, אי-אפשר לא לראות את יד ה' שסיבבה את כל ההתרחשויות הללו עבור הצלת ישראל. ברור איפוא שבפורים היה נס גדול, אלא שהנס הוסתר בהתרחשויות טבעיות (ראה 'תורה-אור' על מגילת-אסתר צג תחילת עמוד ד. ועוד). בנס של שבת הגדול, לעומת זאת, לא ניכר שום עניין שלמעלה מהטבע.

מסופר, שבי' בניסן, באותה שנה של יציאת-מצרים, נצטוו ישראל לקחת לבתיהם כבש לצורך קרבן הפסח. כאשר הבחינו בכך בכורי מצרים שאלו לפשר מעשיהם, וישראל השיבו שהכבשים נועדו לקרבן פסח על-כך שה' יהרוג את בכורי מצרים ויפסח על בכורי ישראל. כששמעו זאת הבכורות, מיהרו אל אבותיהם ואל פרעה מלכם והתחננו כי ישלחו את ישראל לחופשי; ומשסירבו, יצאו בכורי מצרים למלחמה באחיהם והרגו איש את רעהו. על-כך נאמר בתהלים "למכה מצרים בבכוריהם".

היות שבקביעות של אותה שנה חל י' ניסן ביום השבת, על-כן קבעו נס זה לזיכרון בשבת שלפני הפסח; ושבת זו נקראת בשם 'שבת הגדול'.

ידועה על-כך השאלה: מדוע קבעו זיכרון זה על היום בשבוע (יום השבת), ולא על היום בחודש (י' בניסן), כפי שכל המועדים נקבעו¹!?

בשולחן-ערוך² מובא על-כך ההסבר הבא: "לפי שבעשרה בניסן מתה מרים וקבעו בו תענית", לפיכך לא מתאים לקבוע את י' בניסן כיום גדול לזכר הנס הגדול שהתרחש בו.

אמנם, מאחר וכל העניינים שבתורה הינם בתכלית הדיוק, עלינו לומר, שהטעם לקביעת זיכרון הנס ביום בשבוע דווקא, הוא (לא רק מצד העניין הצדדי שהובא בשולחן-ערוך, אלא גם) בגלל שיש לנס זה שייכות יותר לימי השבוע מאשר לימי החודש. מהי אם-כן השייכות של נס זה לימי השבוע דווקא?

להבנת העניין, יש להבין תחילה את השוני בין ימי השבוע לימי החודש:

ימי השבוע קשורים עם הבריאה עצמה - שבעת ימי בראשית³. ימים אלו נקבעים על-פי מהלך השמש ומסמלים את הנהגת העולם על-פי **חוקי הטבע**; כפי שהדבר בא לידי ביטוי בדבר יציבותה של השמש, ובכך שאין בה כל שינוי (באופן של "לא ישבותו"). ימי החודש, לעומת זאת, קשורים עם דרגה שלמעלה מהבריאה, שהרי החודש נקבע על-פי הירח שהוא בעל שינויים בכך שמתחדש כל חודש (חודש מלשון חידוש); ונמצא, שימי החודש - מסמלים **הנהגה ניסית** שלמעלה מטבע הבריאה - הוספה וחידוש בבריאה.

¹ ואדרבה: הנס של 'שבת הגדול' קשור עם לקחת השה לקרבן-פסח, שהציווי על-כך היה ב' בניסן ("בעשור לחודש"); ואם-כן, הקביעות של זיכרון הנס צריך היה להיות קשור עם היום **בחודש** עוד יותר משאר הקביעות של שאר המועדים!

² אדמו"ר הזקן - אורח-חיים סימן ת"ל סעיף א' (בשם המגן-אברהם).

³ על-אף שביום השביעי הקב"ה "שבת וינפש", בכל זאת, המנוחה עצמה היא חלק ממועשה בראשית. כמאמר חז"ל שלאחר ששת-ימי-בראשית "היה העולם חסר מנוחה" ו"באה שבת באה מנוחה" - המנוחה של יום השבת השלימה את המציאות של העולם.